

30 07 ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>загальна підготовка</i>
Форма навчання	<i>денна (очна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, другий семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кред. ЄКТС / 90 годин: лекції – 18 год., семінарські заняття – 18 год., самостійна робота – 54 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>МКР, залік</i>
Розклад занять	<i>roz.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Ложкін Георгій Володимирович, Професор кафедри психології та педагогіки. Доктор психологічних наук. lozhkin.heorhii@i11.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Посилання на дистанційний ресурс Google Classroom: https://classroom.google.com/c/NzYxNDMwNTkzMjM3?cjc=fpntzw2b Код курсу: fpntzw2b</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до моральної компетентності як керівників, так і працівників. Важливим для фахівця є володіння етичними знаннями та навичками з надання відповідного й чесного виконання своїх обов'язків, побудови довірливих взаємовідносин із колегами та клієнтами, дотримання професійних стандартів і норм.

Вивчення професійної етики сприяє формуванню професійної відповідальності, запобіганню конфліктам та етичним дилемам, підвищенню рівня довіри та репутації фахівця, підвищенню якості професійної діяльності, розвитку культури ділового спілкування, дотриманню професійних стандартів і норм, а також гармонізації взаємовідносин у професійному середовищі, що створює сприятливий морально-психологічний клімат і забезпечує ефективність та відповідальність.

Вивчення дисципліни «Професійна етика» сприятиме підвищенню моральної відповідальності фахівців, розвитку етичної рефлексії, покращенню комунікативної культури, ефективному вирішенню етичних дилем, формуванню професійної етики як невід'ємної складової професійної діяльності, зміцненню довіри в колективі, розвитку навичок асертивного спілкування та створенню сприятливого морально-психологічного.

Відповідно до вимог ОПП метою дисципліни є формування у здобувачів освіти таких **здатностей**:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 01);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 02);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 05);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 06);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 08);

- здатність працювати в команді (ЗК 09);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК 12);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);
- здатність до саморозвитку на основі рефлексії та саморегулювання (ЗК 14);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (ФК 10);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання) (ФК 03);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ФК 11);
- здатність поліпшувати психолого-педагогічний процес і відповідне соціальне середовище (ФК 14);
- здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи (ФК 15).

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців (ПРН 8);
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН 10);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерновікові відмінності (ПРН 13);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16);
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним і демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності (ПРН 17).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця успішному опануванню навчальної дисципліни «Професійної етики» передують вивчення таких освітніх компонентів: «Філософські основи наукового пізнання» (ЗО 05), Урбоекологія (ЗО 06). Окрім того, ефективніше опанувати цю навчальну дисципліну допоможуть знання з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин у тому числі			
	Всього	Лекції	Семінарські (практичні)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Предмет етики як науки та становлення професійної етики	10	2	2	6
Тема 2. Основні категорії, види та принципи професійної етики	8	2	2	4
Тема 3. Професійна етика та моральна свідомість особистості	8	2	2	4
Тема 4. Професійні кодекси етики та їх значення	8	2	2	4

Тема 5. Етика ділового спілкування	9	2	2	5
Тема 6. Діловий етикет професійних відносин	10	2	2	6
Тема 7. Етика міжособистісних відносин у професійному колективі	9	2	2	5
Тема 8. Імідж ділової людини та професійна етика	8	2	2	4
Тема 9. Етичні дилеми та прийняття рішень у професійній діяльності	10	2	2	6
Підготовка до МКР	4	-	-	4
Підготовка до заліку	6	-	-	6
Всього годин	90	18	18	54

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, що викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базовою літературою:

1. Атаманчук К. М. Етика ділового спілкування. Science and technology: problems, prospects and innovations: Proceedings of III International Scientific and Practical Conference (14-16 December 2022, Osaka, Japan). 2022. С. 380-399. URL: <https://rb.gy/debsxo>.
2. Бізнес-етика: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» освітньою програмою «Управління персоналом та економіка праці» / М. М. Дученко, О. А. Шевчук; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с. URL: <https://shorturl.at/8xTzH>.
3. Кравченко В.П., Задорожня Л.М. Етика професійних комунікацій. У двох частинах. Частина I: теорія. Навчальний посібник. Кропивницький. 2022. 174 с. URL: <https://shorturl.at/gQRbA>.
4. Плотніченко С. Р. Основи ділового етикету та протоколу [Текст] : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти/ Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2021. 200 с. URL: <https://shorturl.at/tl0On>.
5. Прищак М. Д., Лесько О.Й. Етика та психологія ділових відносин : навчальний посібник [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця : ВНТУ, 2023. 246 с. URL: <https://rb.gy/7ce24l>.

4.2 Допоміжною літературою:

1. Атаманчук Н. М. Етика і психологія ділового спілкування : Конспект лекцій. Навчальний посібник для студентів денної та заочної форм підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, магістр. Укл. Н. М. Атаманчук. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. 130 с. URL: <https://rb.gy/5excsp>.
2. Балджи М. Етика бізнесу: навчальний посібник К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332 с. URL: <https://shorturl.at/m5Baq>.
3. Бірюченко С. Ю., Остапчук Т. П., Орлова К. Є. (2023). Професійна етика в HR-менеджменті. Економіка, управління та адміністрування. 2023. № 2 (104). С. 51–57. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-51-57](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-51-57).
4. Ділове спілкування: навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітньо-професійною програмою ««Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність» спеціальності 231 Соціальна робота. Укл.: О.І. Боковець. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 62 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/0ae7769f-f56a-4427-bd65-5c5154ebf975>.
5. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 224 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/406456.pdf.
6. Ільчук І.А., Калюжний В.С. Етика ділових відносин: Навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА всіх форм навчання. Запоріжжя: ЗДІА, 2007. 105 с. URL: <https://shorturl.at/WPiCF>.
7. Карпенко К. І., Дейнека В. В. Професійна етика вищої школи : навч. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Освітні педагогічні науки». 2-ге вид., оновл. Харків : ХНМУ, 2024. 72 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/06205c89-df38-4f0e-b9d8-7baa1e0dd987/content>.
8. Корнієнко Т., Чирва Г. ЕТИКА ДІЛОВИХ ВІДНОСИН ЯК ОСНОВА КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ. Економічні горизонти. 2024. № 2–3(28). С. 285–293. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(28\).2024.312239](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(28).2024.312239).

9. Кулинич М. Б., Скорук О. В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця : конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20684/3/PEBAP_konspekt.pdf.
10. Липчанський В., Царенко І., Пітел Н. Етика бізнесу як різновид професійної етики в контексті соціальної відповідальності підприємців та управлінських кадрів. Підприємництво та інновації. 2020. № (15). С. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.9>.
11. Малахов В. Г. Етика: Курс лекцій. К.: Либідь, 2010. 304 с. URL: <https://shorturl.at/lpZfb>.
12. Мирошниченко М.І. Психологія ділового спілкування: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 130 с. URL: <https://rb.gy/3irzv2>.
13. Мястковська М., І. Кобилянська І. Етичні аспекти підготовки фахівців: відповідальність за якість освіти та розвиток професійної етики». ПедБез. Вип. 9. С. 24–30. DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2024-9-1-024-030>.
14. Олещенко В., Ноловко С. Професійна етика психолога як предмет дослідження юридичних наук. Наукові праці Київського авіаційного інституту. Серія: Юридичний журнал «Повітряне і космічне право». 2022. № 1 (62). С. 41–46. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16480/>.
15. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. Посібник. К.: Кондор, 2010. 356 с. URL: <http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=10253>.
16. Прокоф'єв Є., Патлайчук О., Тригуб А. Формування професійної етики майбутнього фахівця: теоретико-практичні аспекти. Модель і ринок. 2024. № 7-8/227-228. С. 101–105. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308745>.
17. Професійна етика бухгалтера: підручник. С.Ф. Голов, Я.В. Голубка, В.М. Костюченко, Р.В. Кузіна, Л.В. Чижевська. Житомир, ПП Рута 2022. 260 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8043>.
18. Сорокіна Н. Г. Теоретичні аспекти дослідження основних категорій професійної етики публічної служби. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. № 2. С. 32–40. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2023.2.5>.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Форми викладання:

Лекції – теоретичний виклад основних понять, принципів та етичних норм професії.

Семінари та дискусії – обговорення етичних дилем, аналіз реальних кейсів.

Тренінги – моделювання ситуацій, де необхідно приймати етичні рішення.

Практичні заняття – аналіз кодексів етики, розбір професійних кейсів.

Методи викладання:

Метод кейсів (case study) – розгляд реальних або змодельованих ситуацій для аналізу етичних рішень.

Дискусійний метод – обговорення суперечливих питань та моральних дилем.

Метод рольових ігор – відтворення ситуацій з професійного середовища для відпрацювання навичок етичної поведінки.

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Предмет етики як науки та становлення професійної етики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття етики, моралі та моральності. 2. Виникнення та етапи розвитку етики. 3. Професійна етика як прикладна галузь етичного знання. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть різницю між поняттями «етика», «мораль» та «моральність». Наведіть приклад. 2. Назвіть основні етапи розвитку етики як науки та охарактеризуйте ключові ідеї кожного з них. 3. Визначте, які етичні принципи є ключовими для певної професії (на вибір) та поясніть їх значення.
2	<p>Тема 2. Основні категорії, види та принципи професійної етики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та основні категорії професійної етики.

	<p>2. Класифікація видів професійної етики та їх особливості.</p> <p>3. Основні принципи професійної етики.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Поясніть сутність професійної етики та назвіть її основні категорії.</p> <p>2. Наведіть класифікацію видів професійної етики та охарактеризуйте особливості одного з них.</p> <p>3. Назвіть основні принципи професійної етики та поясніть, чому їх дотримання є важливим у професійній діяльності.</p>
3	<p>Тема 3. Професійна етика та моральна свідомість особистості</p> <p>1. Поняття, зміст і структура моральної культури особистості.</p> <p>2. Моральні цінності та їх роль у професійній діяльності.</p> <p>3. Професіоналізм як моральна риса особистості.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Розкрийте зміст поняття «моральна культура особистості» та опишіть її основні структурні компоненти.</p> <p>2. Назвіть основні моральні цінності та поясніть їх значення у професійній діяльності.</p> <p>3. Чому професіоналізм можна вважати моральною рисою особистості? Наведіть приклади</p>
4	<p>Тема 4. Професійні кодекси етики та їх значення</p> <p>1. Сутність та структура професійних кодексів етики.</p> <p>2. Функції та значення професійних кодексів у регулюванні професійної діяльності.</p> <p>3. Відмінність між кодексами прагнень та дисциплінарними кодексами.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Поясніть сутність професійного кодексу етики та опишіть його основні структурні елементи.</p> <p>2. Які функції виконує професійний кодекс етики? Чому він важливий для регулювання професійної діяльності?</p> <p>3. У чому полягає відмінність між кодексами прагнень та дисциплінарними кодексами? Наведіть приклади.</p>
5	<p>Тема 5. Етика ділового спілкування</p> <p>1. Спілкування як специфічна форма активності особистості.</p> <p>2. Моральні аспекти ділового спілкування.</p> <p>3. Вербальні та невербальні засоби ділового спілкування.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Чому спілкування вважається специфічною формою активності особистості? Наведіть приклади з професійної діяльності.</p> <p>2. Які моральні аспекти слід враховувати у діловому спілкуванні? Чому вони є важливими?</p> <p>3. Назвіть основні вербальні та невербальні засоби ділового спілкування та поясніть їх роль у професійному середовищі.</p>
6	<p>Тема 6. Діловий етикет професійних відносин</p> <p>1. Поняття ділового етикету та його складові.</p> <p>2. Значення етикету для досягнення успіху в діловій сфері.</p> <p>3. Основні правила ділового етикету (знайомство, вітання, представлення, поведінка в офісі).</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Дайте визначення ділового етикету та перерахуйте його основні складові.</p> <p>2. Чому дотримання етикету сприяє успіху в професійній діяльності? Наведіть приклади.</p> <p>3. Опишіть основні правила ділового етикету під час знайомства, вітання, представлення та поведінки в офісі.</p>
7	<p>Тема 7. Етика міжособистісних відносин у професійному колективі</p> <p>1. Етичні принципи взаємодії з колегами, керівництвом та підлеглими.</p> <p>2. Асертивна поведінка та толерантність у професійних відносинах.</p> <p>3. Професійна честь та гідність.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Назвіть основні етичні принципи взаємодії з колегами, керівництвом та підлеглими. Чому їх дотримання є важливим?</p> <p>2. Що таке асертивна поведінка та в чому вона проявляється?</p> <p>3. Як поняття професійної честі та гідності впливає на робочу атмосферу та ефективність</p>

	колективу?
8	<p>Тема 8. Імідж ділової людини та професійна етика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність іміджу ділової людини. 2. Формування іміджу ділової людини. 3. Взаємозв'язок між іміджем ділової людини та професійною етикою. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення іміджу ділової людини та поясніть, які його основні складові. 2. Які фактори впливають на формування іміджу ділової людини? Наведіть приклади. 3. Як професійна етика впливає на сприйняття та імідж фахівця у діловому середовищі?
9	<p>Тема 9. Етичні дилеми та прийняття рішень у професійній діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та види етичних дилем. 2. Моделі прийняття етичних рішень. 3. Конфлікти між рольовою та особистою мораллю. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке етична дилема? Наведіть приклади основних видів етичних дилем у професійній діяльності. 2. Які моделі прийняття етичних рішень існують? Опишіть одну з них. 3. Як виникають конфлікти між рольовою та особистою мораллю? Які способи їх вирішення ви можете запропонувати?

Семінарські (практичні) заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Предмет етики як науки та становлення професійної етики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика в системі філософського знання. 2. Основні підходи до визначення моралі та моральності. 3. Передумови виникнення та формування професійної етики. 4. Співвідношення загальної та професійної етики. 5. Роль професійної етики у підготовці сучасного фахівця. 6. Функції професійної етики (описова, нормативна, виховна, прогностична). <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: Чи можлива професійна етика без загальної етики? Уявіть, що в певній професії існують чіткі етичні норми, але суспільство загалом має інші моральні уявлення. Чи може професійна етика існувати окремо від загальної етики? Обґрунтуйте свою точку зору.</p>
2	<p>Тема 2. Основні категорії, види та принципи професійної етики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні категорій професійної етики (добро, зло, справедливість, обов'язок, відповідальність, честь, гідність). 2. Класифікація видів професійної етики (за сферами діяльності). 3. Принципи професійної етики: загальні та специфічні. 4. Моральні норми та правила професійної діяльності. 5. Етика чеснот у професійній діяльності. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: Подумайте про дві різні професії (наприклад, лікар і юрист). Як загальні принципи професійної етики (відповідальність, обов'язок, честь) можуть відрізнятися в цих сферах? Чи є універсальні принципи, які повинні застосовуватися в усіх професіях, і чому? Поясніть свою точку зору.</p>
3	<p>Тема 3. Професійна етика та моральна свідомість особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття моральної свідомості та її структура. 2. Взаємозв'язок моральної свідомості особистості та професійної діяльності. 3. Професіоналізм як моральна риса особистості. 4. Вибір професії як моральна проблема. 5. Етикет як форма вияву моральної культури. 6. Емпатія як основа етичної поведінки. 7. Причинно-наслідкові зв'язки неетичної поведінки. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: Молодий спеціаліст на початку своєї кар'єри стикається з моральною дилемою: щоб досягти</p>

	<p>кар'єрного росту, йому пропонують закрити очі на неетичні практики, що мають місце в компанії (наприклад, маніпуляції з фінансами або брехня клієнтам). Ця ситуація ставить під сумнів його моральні переконання та професійну етику.</p> <p><i>Запитання для роздумів:</i></p> <p>Як вирішити дилему між професійним ростом і дотриманням моральних принципів? Яким чином моральна свідомість особистості може вплинути на її рішення в такій ситуації? Як професіоналізм як моральна риса особистості допомагає у прийнятті етичних рішень? Які етичні принципи та емпатія можуть стати основою для вибору правильного рішення в такій ситуації? Як етикет може допомогти у формуванні етичної поведінки в професійному середовищі?</p>
4	<p>Тема 4. Професійні кодекси етики та їх значення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття професійного кодексу етики. 2. Функції професійних кодексів. 3. Типові елементи, що входять до складу професійних кодексів. 4. Професійний та корпоративний кодекси. 5. Проблеми професійної етики та етикету. 6. Шляхи оптимального вирішення етичних проблем. 7. Роль дискусії у вирішенні етичних питань. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація:</p> <p>Ваша компанія планує оновити професійний кодекс етики. Один з колег пропонує змінити розділ про поведінку в офіційному середовищі, дозволивши більше особистої свободи у зовнішньому вигляді співробітників. Це суперечить загальним принципам корпоративного етикету, що існують вже багато років.</p> <p><i>Запитання для роздумів:</i></p> <p>Як ви обґрунтуєте своє ставлення до зміни цього розділу? Як можна вирішити етичну суперечку між особистою свободою та корпоративним етикетом? Які елементи професійного кодексу ви вважаєте найбільш важливими для збереження етичних стандартів в компанії? Як дискусія допоможе знайти оптимальне рішення цього етичного питання?</p>
5	<p>Тема 5. Етика ділового спілкування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи та правила ведення ділової бесіди. 2. Підготовка та проведення ефективної ділової бесіди. 3. Етикет телефонного спілкування 4. Особливості бесід по телефону: правила та рекомендації. 5. Етикет спілкування в електронному просторі. 6. Найпоширеніші помилки у діловому спілкуванні. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація:</p> <p>Ви – менеджер компанії, і вам потрібно провести телефонну бесіду з незадоволеним клієнтом, який часто перебиває вас і висловлює претензії.</p> <p><i>Запитання для роздумів:</i></p> <p>Які етичні принципи ви застосуєте для збереження професіоналізму? Як будете справлятися з емоціями клієнта? Які помилки можуть виникнути та як їх уникнути? Як підтримати ефективно спілкування після розмови?</p>
6	<p>Тема 6. Діловий етикет професійних відносин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості сучасного ділового етикету. 2. Правила ділового етикету. 3. Звертання, представлення, привітання. 4. Поведінка на робочому місці та в офісі. 5. Ділове листування та оформлення документів. 6. Конфіденційність та безпека інформації. 7. Етичні виклики соціальних мереж у професійному середовищі. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація:</p> <p>Ваш колега на робочому місці постійно порушує правила ділового етикету. Він часто звертається до керівництва і колег на «ти», не вітається при зустрічі, а також використовує соціальні мережі для особистих справ під час робочого часу. Крім того, він не обережно поводить з конфіденційною інформацією, обговорюючи робочі питання на загальнодоступних платформах.</p>

	<p><i>Запитання для обговорення:</i> Які конкретні правила ділового етикету порушує цей колега? Як можна коректно вказати йому на ці порушення? Як правильне звертання до керівництва та колег може покращити професійну атмосферу в колективі? Які практичні кроки можна зробити для поліпшення поведінки на робочому місці, зокрема щодо конфіденційності та безпеки інформації? Як можна правильно навчити колегу етичним нормам використання соціальних мереж у професійному середовищі без порушення корпоративних стандартів?</p>
7	<p>Тема 7. Етика міжособистісних відносин у професійному колективі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етичні принципи взаємодії з колегами, керівництвом та підлеглими. 2. Морально-психологічний клімат у колективі. 3. Створення сприятливого психологічного клімату ділового спілкування. 4. Асертивна поведінка та толерантність у професійних відносинах. 5. Конфлікти та їх етичне рішення. 6. Дружба, товарицькість як особливий вид спілкування у професійній сфері. 7. Професійна честь та гідність. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: На командній зустрічі один із учасників постійно перебиває інших, не даючи висловитись. Це створює напругу і перешкоджає ефективному обговоренню.</p> <p><i>Запитання для обговорення:</i> Які наслідки може мати таке порушення ділового етикету для роботи команди? Як правильно реагувати на подібну ситуацію, щоб не загострювати конфлікт, але зберегти ефективність зустрічі?</p>
8	<p>Тема 8. Імідж ділової людини та професійна етика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття іміджу та його значення для професійного успіху. 2. Складові іміджу ділової людини (зовнішній вигляд, поведінка, комунікація). 3. Вплив професійної етики на формування позитивного іміджу. 4. Фірмовий стиль та його етичні аспекти. 5. Персональний бренд та професійна репутація. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: Під час важливих переговорів між двома компаніями один з учасників зустрічі, відомий своєю високою професійною репутацією, дозволяє собі неформальний стиль одягу, який не відповідає діловому етикету, а також некоректно поводить під час обговорення. Це викликає сумніви у інших учасників щодо його серйозності і впливає на атмосферу переговорів.</p> <p><i>Запитання для обговорення:</i> Як одяг і поведінка цієї людини могли вплинути на імідж її компанії? Чи може порушення професійного етикету під час таких зустрічей негативно позначитися на репутації фірми? Як це може бути виправлено?</p>
9	<p>Тема 9. Етичні дилеми та відповідальність у професійній діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «етична дилема». 2. Конфлікти між рольовою мораллю та особистою мораллю. 2. Шляхи вирішення етичних конфліктів та дилем. 3. Моральна відповідальність професії. 4. Професійна відповідальність за розповсюдження інформації. 5. Етичні проблеми сучасної професійної діяльності. 6. Деформація моральної і професійної свідомості у працівників. 7. Роль професійної етики у забезпеченні доброчесності. <p>Завдання на СРС: проблемна ситуація: Уявіть, що лікар дотримується принципу конфіденційності, але водночас знає, що його пацієнт може становити загрозу для суспільства. Як у цьому випадку має діяти фахівець? Чи є універсальне етичне рішення? Обґрунтуйте свою відповідь.</p>

6. Самостійна робота здобувачів освіти

Здобувачі освіти самостійно опрацьовують питання:

Тема 1. Предмет етики як науки та становлення професійної етики

Моральна оцінка професії. Професійна етика як теорія професійної моралі.

Тема 2. Основні категорії, види та принципи професійної етики

Важливість етики для підтримки довіри та ефективної комунікації в професійному середовищі.

Особливості етики різних професій.

Тема 3. Професійна етика та моральна свідомість особистості

Корпоративна культура. Інституалізація етичних та психологічних основ ділових відносин в організації. Означення та зміст корпоративної культури. Формування корпоративної культури.

Тема 4. Професійні кодекси етики та їх значення

Особливості професійних кодексів етики в різних сферах діяльності (медицина, право, освіта та ін.). Кодекс професійної етики психолога.

Тема 5. Етика ділового спілкування

Бар'єри у спілкуванні. Механізми взаєморозуміння. Способи впливу на людей під час спілкування. Рівні ділового спілкування. Вимоги до учасників ділового спілкування.

Тема 6. Форми колективного обговорення ділових проблем

Види колективних обговорень (семинар-диспут, проблемний семінар, мозковий штурм). Правила участі в дискусіях та полеміці. Роль ораторського мистецтва в діловому спілкуванні. Культура мовлення та запобігання штампам. Підготовка та проведення презентацій: етичні аспекти.

Тема 7. Етика міжособистісних відносин у професійному колективі

Наслідки порушення етики міжособистісних відносин у професійному колективі. Значення етики міжособистісних відносин у формуванні здорової корпоративної культури.

Тема 8. Імідж ділової людини та професійна етика

Ділові поїздки. Планування та підготовка ділових поїздок. Правила дорожнього етикету. Ділові поїздки за кордон. Підготовка звіту про ділову поїздку. Правила прийому зарубіжного гостя.

Тема 9. Етичні дилеми та відповідальність у професійній діяльності

Особливості ділового етикету в зарубіжних країнах. Національні особливості ведення переговорів. Привітання та знайомство з іноземними партнерами. Культурні відмінності та їх вплив на ділові відносини. Проблеми етичного релятивізму.

Види самостійної роботи здобувача освіти:

- підготовка до аудиторних занять – 44 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовку до заліку – 6 год.

Загалом – 54 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять

Відвідування лекцій є обов'язковим. Здобувач освіти, який пропускає лекції, може мати труднощі з належною підготовкою до семінарів, однак йому не потрібно відпрацьовувати пропущені лекції.

Активна участь у семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою і має важливе значення для формування рейтингу здобувача. Якщо здобувач пропускає семінари чи контрольні заходи з поважних причин (наприклад, через хворобу чи інші важливі обставини), він матиме змогу виконати завдання впродовж наступного тижня. Перевірка знань здобувачів із тем, які вони пропустили, здійснюватиметься через консультації з викладачем, графік яких доступний на сайті кафедри філософії.

Здобувач може отримати додаткові бали за написання тез, статей, участь у міжнародних чи всеукраїнських заходах або конкурсах з тематики курсу. Максимальна кількість заохочувальних балів – 5.

Бали за присутність на семінарах не нараховуються.

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус». Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять (Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламент проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>). Заняття в режимі дистанційного навчання проводяться через онлайн-конференції на платформі Zoom. Результати оцінювання доступні на особистих сторінках здобувачів в АС «Електронний кампус» (<https://ecampus.kpi.ua>).

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне

проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Політика використання штучного інтелекту

Використання штучного інтелекту регулюється «Політикою використання штучного інтелекту в академічній діяльності КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Всі завдання, виконувані здобувачами під час навчання, повинні бути результатом їх власної оригінальної роботи. Використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного створення відповідей без подальшого їх аналізу і доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується використовувати ШІ як єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані відомості з інших надійних джерел. Будь-яке застосування інструментів ШІ для виконання завдань повинно бути чітко зазначене і задокументоване. Використання ШІ повинно відповідати принципам академічної доброчесності.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з дисципліни «Професійна етика», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді заліку, розробленого за типом PCO-1 і складається з:

Поточний контролю: **опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.**

Календарний контролю: **проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.**

Семестровий контролю: **залік.**

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) роботу на семінарських заняттях (відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії);

2) складання модульної контрольної роботи.

Здобувач освіти отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача освіти станом на 8-й тиждень і 14-й тиждень навчання повідомляється здобувачу на занятті. Також здобувач освіти може самостійно ознайомитися у особистому кабінеті електронного кампусу.

З метою перевірки та оцінки результатів навчання здобувачів освіти передбачається виконання модульної контрольної роботи (МКР). МКР складається з 28 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній лекції. Доступ до МКР надається здобувачам освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача освіти визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП завдань.](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Необхідною умовою допуску до заліку є стартовий рейтинг (rc), що складає 60% від RC, або 40 балів.

Здобувачі освіти, які набрали впродовж семестру рейтинг з дисципліни менше 0,6 R зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу. Перелік питань представлено у Додатку 2.

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD > 0,6R$) мають можливість:

- а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;
- б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки. При цьому попередній рейтинг здобувача з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Лекції проводяться з використанням мультимедійних презентацій (за наявності технічних можливостей в аудиторії). Під час лекції здобувачу освіти слід записувати ключові поняття, визначення, алгоритми, класифікації та інші важливі аспекти, які обговорюватиме викладач.

Готуючись до семінарських занять, здобувач освіти повинен обов'язково ознайомитися з лекційним матеріалом і відповідним розділом посібника. Якщо виникають питання або незрозумілі моменти, важливо обговорити їх з викладачем. На семінарі здобувач освіти не повинен залишатися пасивним, навіть якщо він добре підготовлений – важливо активно брати участь у дискусії. У разі, якщо здобувач освіти не ознайомився з матеріалом, йому рекомендується уважно слухати виступаючих і намагатися компенсувати прогалини в підготовці завдяки отриманій інформації. Не слід уникати відповіді на запитання викладача. Навіть якщо здобувач освіти не знає точної відповіді, варто спробувати висловити свою думку, спираючись на наявні знання, логіку чи власний досвід.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри психології та педагогіки, доктором психологічних наук, Ложкіним Георгієм Володимировичем

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 15 від 31.05.2024 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26. 06.2024 р.).

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни «Професійна етика» складається з балів, що отримуються за:

- 1) роботу на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 72, кількість балів на 1 занятті – 8):

а) підготовленість 5 балів × 1 с. з. = 5 балів

повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення здобувача освіти не лише з матеріалом лекцій, але й з посібником і додатковою літературою; висловлення здобувачем власної позиції щодо дискусійних проблем	5
не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення здобувача освіти з матеріалом лекцій та посібника; незначні неточності у відповідях	4
відсутність відповіді на певні питання, або неправильна відповідь на них, що свідчить про поверхове ознайомлення здобувача освіти з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях	2-3
неправильна відповідь, що свідчить про незнання матеріалу, але намагання здобувача освіти висловити власне розуміння суті поставленого питання або відсутність відповіді	0

б) активність 3 бали × 1 с. з. = 3 бали

висока активність, яка показує спрямованість на ґрунтовне засвоєння матеріалу; активна участь у процесі дискусії	3
достатня активність, яка показує спрямованість на засвоєння матеріалу; активна участь у процесі дискусії	2
низька активність, що свідчить про не володіння матеріалом та ухилення від участі у практичному занятті; пасивна участь у процесі дискусії відсутність активності	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28):

28 тестів × 1 бал = 28 балів

вірно виконано всі тестові завдання	24
вірно 60% тестових завдань	14-23
не вірно виконано всі тестові завдання	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 72 + 28 = 100 \text{ балів}$$

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливість:

- а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;
- б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг здобувача з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R_3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Перелік питань до залікової контрольної роботи наведено у Додатку 2.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота оцінюється за шкалою 100 балів. Перше запитання оцінюється із 34 балів, друге та третє із 33 балів.

Кожне питання оцінюється відповідно до **системи оцінювання**:

“відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 34 (33) ...30 балів;

“добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 29...25 балів;

“задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 24...20 балів;

“незадовільно”, незадовільна відповідь – 0 балів.

Для отримання здобувачем освіти відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Перелік питань до залікової контрольної роботи

1. Етика в системі філософського знання.
2. Основні підходи до визначення моралі та моральності.
3. Передумови виникнення та формування професійної етики.
4. Сутність поняття «професійна етика».
5. Співвідношення загальної та професійної етики.
6. Роль професійної етики у підготовці сучасного фахівця.
7. Функції професійної етики.
8. Основні категорії професійної етики.
9. Класифікація видів професійної етики.
10. Принципи професійної етики: загальні та специфічні.
11. Моральні норми та правила професійної діяльності.
12. Етика чеснот у професійній діяльності.
13. Поняття моральної свідомості та її структура.
14. Взаємозв'язок моральної культури особистості та професійної діяльності.
15. Професіоналізм як моральна риса особистості.
16. Вибір професії як моральна проблема.
17. Етикет як форма вияву моральної культури.
18. Емпатія як основа етичної поведінки.
19. Причинно-наслідкові зв'язки неетичної поведінки.
20. Поняття професійного кодексу етики.
21. Функції професійних кодексів.
22. Типові елементи, що входять до складу професійних кодексів.
23. Відмінність між кодексами прагнень та дисциплінарними кодексами.
24. Професійний та корпоративний кодекси.
25. Проблеми професійної етики та етикету.
26. Шляхи оптимального вирішення етичних проблем.
27. Роль дискусії у вирішенні етичних питань.
28. Принципи та правила ведення ділової бесіди.
29. Підготовка та проведення ефективної ділової бесіди.
30. Етикет телефонного спілкування.
31. Особливості бесід по телефону: правила та рекомендації.
32. Етикет спілкування в електронному просторі.
33. Найпоширеніші помилки у діловому спілкуванні.
34. Правила ділового етикету.
35. Звертання до колег та керівництва.
36. Поведінка на робочому місці та в офісі.
37. Ділове листування та оформлення документів.
38. Конфіденційність та безпека інформації.
39. Етика використання офісної техніки.
40. Види колективних обговорень та етикет.
41. Правила участі в дискусіях та полеміці.
42. Роль ораторського мистецтва в діловому спілкуванні.
43. Культура мовлення та запобігання штампам.
44. Підготовка та проведення презентацій.
45. Поняття іміджу та його значення для професійного успіху.
46. Складові іміджу ділової людини.
47. Вплив професійної етики на формування позитивного іміджу.
48. Фірмовий стиль та його етичні аспекти.
49. Персональний бренд та професійна репутація.
50. Поняття «етична дилема».
51. Конфлікти між рольовою мораллю та особистою мораллю.
52. Шляхи вирішення етичних конфліктів та дилем.
53. Моральна відповідальність професії.

54. Професійна відповідальність за розповсюдження інформації.
55. Етичні проблеми сучасної професійної діяльності.
56. Деформація моральної і професійної свідомості у працівників.
57. Роль професійної етики у забезпеченні доброчесності.
58. Особливості ділового етикету в зарубіжних країнах.
59. Культура службових відносин в міжнародному контексті.
60. Ведення переговорів із зарубіжними діловими партнерами.